

## Doeschka Meijsing. *Vuur en zijde*. Querido

Voor wie zou Doeschka Meijsing haar nieuwe roman *Vuur en zijde* eigenlijk hebben geschreven? Het verhaal bestaat uit een nogal melodramatische liefdesgeschiedenis, met een gestorven geliefde en twee rivalen in het middelpunt. Dat riekt naar de *Bouquetreeks*, te meer omdat de personages allen zo buitengewoon 'interessant' zijn gemaakt. Marthe is een eigenzinnige kunstenares met een huisje in Zuid-Frankrijk, Max is de schrijver van een thriller en de zoon van een schatrijke aannemer, Didi, Max' zuster en - zij 't niet op dezelfde manier - de geliefde van beiden, was bij leven en welzijn een beeldschoon en wereldberoemd fotomodel. Uit hun tragedie zou de meevoelende lezer, wellicht tot zijn opluchting, kunnen concluderen dat het aan de top ook niet allemaal koek en ei is.

Maar dat is slechts één kant van de zaak. De andere kant zal de *Bouquetreeks*-lezer minder kunnen bekoren. Want Doeschka Meijsing vertelt haar melodrama niet rechttoe-rechtaan, maar in een redelijk ingewikkelde vorm. Zo begint de roman met een brief van een zekere Alain aan een zekere Eline, terwijl men pas tientallen bladzijden later te weten komt wie zij zijn. De ervaren literaire lezer had al meteen kunnen vaststellen dat aan hen niet al te veel belang hoeft te worden gehecht, want Alain noemt zichzelf en zijn Eline niet voor niets 'figuranten' - meer dan dat blijken ze in de rest van het verhaal ook niet te zijn geweest.

De brief dient vooral als een aankondiging van de drastische ontknoping die Meijsing in petto heeft: 'Ja. Dit en dit. Ze leken gelukkig, verliefd, verheven. Ze hielden het schilderij vast en bedoelden allebei iets anders. Of toch hetzelfde', staat in het P.S. van Alains brief. Weliswaar kan ook de literaire lezer hier in eerste instantie geen touw aan vastknopen, maar aan het eind van het boek wordt volkomen duidelijk waarop wordt gezinspeeld.

De brief is een voorbeeld van de manier waarop de schrijfster met haar verhaal heen en weer springt in de tijd. De roman valt uiteen in twee delen: het eerste wordt verteld door Max, het tweede is geschreven vanuit het perspectief van Marthe. Beide delen laten zien hoe broer en geliefde vijf jaar nadat Didi bij een verkeersongeval om het leven is gekomen hun leven nog altijd door haar laten bepalen. Ook hier wisselen heden en verleden elkaar af. In het heden is Max op weg naar Marthe, die hem 'een deel van Didi [moet] teruggeven', en in een kort derde deel gebeurt dat ook, met alle fatale gevolgen van dien; in het verleden krijgen we bij monde van Max en Marthe zo'n beetje de hele voorgeschiedenis te horen.

*Vuur en zijde* lijkt dus toch geschreven voor lezers die over enige literaire bagage beschikken. Is dat niet het geval, dan missen zij de verwijzing naar Marsmans gedicht 'Paradise regained' die in de titel besloten ligt, en over het paradijs, zij' t eerder het verloren dan het herwonnen paradijs, gaat het in deze roman voortdurend. Aan de andere kant is het beeld dat Meijsing voor dat paradijs heeft gekozen (de 'tuin' bij het landhuis waarin Max en Didi zijn opgegroeid) weer zo obligaant, dat het ook de gemiddelde *Bouquetreeks*-lezer moeilijk kan ontgaan.

Diezelfde lezer zal zich weer wel afvragen wat dat gedoe met de 'tijd' in de roman te betekenen heeft. Max bijvoorbeeld begint zijn relaas met de plechtige

verzekering: 'Ik denk over de tijd', helaas zonder dat daar indrukwekkende resultaten op volgen. In het relaas van Marthe komt een dronken en door zijn vrouw bedrogen streekgenoot voor die met een geweer de lokale kerkklok heeft stukgeschoten: 'le tueur du temps', heet hij in de dorpsmond, en dan kan ook bij de simpele geesten een licht opgaan. Dood en tijd hebben nu eenmaal alles met elkaar te maken en zoals de kerkklok op half drie is blijven stilstaan, is voor Marthe en Max de klok gestopt op het moment van Didi's dood - ook een zaak van liefde en bedrog trouwens, net als bij die onfortuinlijke Franse schutter.

Een andere bron van verwarring zou de identiteit van Max' en Didi's vader kunnen zijn. In het relaas van Max lijkt hij een Wagner-bewonderaar te zijn die zijn landhuis heeft gebouwd als een monument voor Tristan en Isolde en wordt alle ergernis over het feit dat landhuis en tuin worden geslecht om plaats te maken voor een reeks bungalows afgewenteld op een banale aannemer met een voorliefde voor Heidegger. De bizarre combinatie doet al vermoeden, dat Max in zijn Freudiaanse hoofd de dingen enigszins door elkaar haalt. Uit het relaas van Marthe blijkt dan ook dat Max' vader zelf de aannemer is en dat hij het landgoed waarop de bungalows zijn verrezen pas na de oorlog heeft gekocht.

Max heeft blijkbaar te kampen met hardnekkige oedipale aanvechtingen. In zijn thriller laat hij een zoon diens vader vermoorden. Verder komen we te weten dat zijn en Didi's moeder het gezin jaren geleden heeft verlaten voor een Spaanse danser en wie weet moet zijn innige band met Didi wel worden gezien als een remedie voor dit gemis. Zeker weten doe ik het niet, want daarvoor heeft Doeschka Meijsing de psychologie van haar verhaal te schetsmatig gelaten. Voor de *Bouquetreeks*-lezer maakt zij het veel te ingewikkeld, voor de literaire lezer was wat meer psychologische finesse welkom geweest.

Aan de andere kant kan men ook zeggen dat het de schrijfster kennelijk niet om psychologische diepgang te doen is geweest. Waar dan wel om? Ik vermoed: om de hartstochtelijke evocatie van het verlies. Verhaal en personages zijn daaraan volledig ondergeschikt gemaakt en dat werpt op alle zwakke plekken die ik heb opgesomd toch een iets ander, minder dodelijk licht. *Vuur en zijde* heeft onmiskenbaar ijdele, precieuzere, *Schöngeist*-achtige kanten die mij, vooral in combinatie met het melodrama, irriteren en tegen de borst stuiten, maar de roman is met zoveel vaart en (de titel schept verplichtingen) vuur geschreven, dat ik mij pas na beëindiging van de lectuur serieus ben gaan afvragen of dit boek eigenlijk wel voor mij was bedoeld.

(*de Volkskrant*, 30-10-1992)